

ПРИМЕДБЕ, ПРЕДЛОЗИ И СУГЕСТИЈЕ НА
НАЦРТ ЗАКОНА О ЈАВНОМ ИНФОРМИСАЊУ И МЕДИЈИМА

Орган/организација/заинтересовано лице: **Независно удружење новинара Србије**

Седиште и адреса: Ресавска 28, Београд

Име и презиме лица које доставља предлоге: Тамара Филиповић Стевановић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 7.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Славко Ђурувија фондација**

Седиште и адреса: Курсулина 7, 11000 Београд

Име и презиме лица које доставља предлоге: Ивана Стевановић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 7.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Удружење ЦРТА**

Седиште и адреса: Француска 6, 11108 Београд

Име и презиме лица које доставља предлоге: Владана Јараковић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 07.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Асоцијација онлајн медија - АОМ**

Седиште и адреса: Раданска 10, 18000 Ниш

Име и презиме лица које доставља предлоге: Тања Максић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 07.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Асоцијација медија - АС МЕДИ**

Седиште и адреса: Краљице Наталије 28, Београд

Име и презиме лица које доставља предлоге: Изабела Бранковић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 07.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Независно друштво новинара Војводине**

Седиште и адреса: Сутјеска 2, Нови Сад

Име и презиме лица које доставља предлоге: Вељко Милић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 07.10.2023.

Орган/организација/заинтересовано лице: **Асоцијација независних електронских медија**

Седиште и адреса: Таковска 9, Београд

Име и презиме лица које доставља предлоге: Саша Мирковић

Контакт телефон:

Е-пошта:

Датум: 07.10.2023.

1. Начелне примедбе на текст Нацрта закона о јавном информисању и медијима

У тексту Нацрта закона о јавном информисању и медијима неопходно је изменити одредбе које се односе на проверу поштовања професионалних и етичких стандарда, за медије који учествују у конкурсима за суфинансирање медијских садржаја од јавног интереса. Поред тога, неопходно је задржати постојеће законско решење које јасно прописује да држава не може посредно, ни непосредно, бити издавач медија. Такође, када је у питању дефинисање медија цивилног сектора, треба им омогућити да производе медијске садржаје који нису нужно у складу са облашћу деловања тог медија, све док своје услуге пружају у јавном интересу, односно производе медијски садржај од јавног интереса.

1. Примедбе на текст Нацрта закона о јавном информисању и медијима (наводе се примедбе на конкретан члан, став...) и предлог како да гласи измена

Члан 17, став 3: на крају пасуса додати реченицу „Интерни етички кодекс ближе уређује права и обавезе оснивача и издавача чији је оснивач национални савет националне мањине.“

Након измене члан 17, став 3. би требало да гласи:

”Остваривање професионалних и етичких стандарда у раду медија чији су издавачи основани од стране националних савета националних мањина обезбеђују се доношењем интерног етичког кодекса који усвајају национални савет националне мањине и издавач чији је оснивач национални савет националне мањине. Интерни етички кодекс ближе уређује права и обавезе оснивача и издавача чији је оснивач национални савет националне мањине.”

Члан 24, став 2: брисати речи ”који су прихватили његову пуну надлежност”.

Након измене члан 24, став 2 би требало да гласи:

”Мера из става 1. тачка 2) овог члана доказује се прибављањем података од надлежних тела да у години која претходи конкурс у није изречена мера од стране Регулаторног тела за електронске медије у случају електронских медија, или није донет акт саморегулаторног тела Савета за штампу - за штампане и онлајн медије, а којима је утврђено да је конкретни медиј прекршио законске одредбе, односно стандарде професионалне етике.”

Члан 27, став 4: брисати речи ” из сопствених средстава” и заменити речима ” из средстава суфинансираног пројекта”

Након измене члан 27, став 4 требало би да гласи:

”Лице које има обавезу достављања извештаја из става 3. овог члана трошкове његове израде финансира из средстава суфинансираног пројекта”

Члан 27, став 6: брисати речи: ”са припадајућом каматом обрачунатом од дана преноса средстава за реализацију пројекта.”

Након измене члан 27, став 6 требало би да гласи:

”У случају да корисник средстава не достави извештаје из става 1. и 3. овог члана, односно уколико је ненаменски користио додељена средства орган који је доделио средства дужан је да захтева повраћај додељених средстава, односно ненаменски утрошених средстава.”

Члан 36: брисати цео став 3.

Након измене члана 36 требало би да гласи:

”Медији цивилног сектора су средства јавног информисања која своје услуге пружају у јавном интересу, ради задовољавања специфичних интереса појединих друштвених група и организација грађана.

Издавач медија цивилног сектора не може бити правно лице које је основано ради стицања добити.”

Члан 39, став 4: променити тако да остане истоветна формулација као у члану 32. став 4. важећег Закона о јавном информисању и медијима. Став 5. истог члана брисати.

Након измене члана 39 требало би да гласи:

”Издавач може бити свако физичко и правно лице.

Правна и физичка лица, издавачи медија, морају бити регистровани код надлежног органа Републике Србије за обављање делатности.

Правно лице из става 1. овог члана може основати свако домаће или страно правно или физичко лице, у складу са законом.

Правно лице из става 1. овог члана не могу, непосредно или посредно, основати Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у целини или делу у државној својини, односно које се у целини или делом финансира из јавних прихода, осим у случајевима предвиђеним чланом 16. став 1. тачке 1)-3) овог закона.”

Члан 41: брисати цео став 4. и став 5. и додаје се нови став 4 који гласи ”Правно лице из става 1. овог члана не могу, непосредно или посредно, основати Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у целини или делу у државној својини, односно које се у целини или делом финансира из јавних прихода, осим у случајевима предвиђеним чланом 16. став 1. тачке 1)-3) овог закона.”

Након измене члана 41 требало би да гласи:

”Произвођач медијског садржаја је правно или физичко лице које у виду делатности производи садржаје намењене објављивању у медијима, а није издавач.

Произвођачи медијског садржаја, морају бити регистровани код органа Републике Србије надлежног за привредне регистре.

Правно лице из става 1. овог члана може основати свако домаће или страно правно или физичко лице, у складу са законом.

Правно лице из става 1. овог члана не могу, непосредно или посредно, основати Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у целини или делу у државној својини, односно које се у целини или делом финансира из јавних прихода, осим у случајевима предвиђеним чланом 16. став 1. тачке 1)-3) овог закона.”

Члан 52, став 1: додати речи ”не може суфинансирати пројекте”

Након измене члана 52, став 1 требало би да гласи:

Издавачу медија чији медиј није уписан у Регистар, односно произвођачу медијског садржаја који није уписан у Евиденцију, Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, као ни установа, привредно друштво и друго правно лице које је у целини или делу у јавној својини или које се у целини или делом финансира из јавних прихода, не може суфинансирати пројекте нити на други начин додељивати државну помоћ у области јавног информисања.

Члан 54, додати став 5 и 6:

Став 5: ”Лице из ст. 3 овог члана, дужно је да сачини и објави стандардну понуду за дистрибуцију медијских садржаја трећих издавача.”

Став 6: ”Министар надлежан за послове јавног информисања прописује минимални садржај и начин објављивања стандардне понуде из става 5. овог члана.”

Након измене члан 54 требало би да гласи:

”Није дозвољено стицање учешћа преко 50% у оснивачком капиталу између издавача дневних новина, које објављују информације из свих области друштвеног живота, с просечним дневним реализованим тиражом већим од 50.000 примерака на годишњем нивоу, и издавача који пружа аудио и аудио-визуелне медијске услуге.

Није дозвољено стицање учешћа преко 50% у оснивачком капиталу између издавача штампаних медија који објављују информације из свих области друштвеног живота, без обзира на динамику објављивања, и издавача који пружа аудио и аудио-визуелне медијске услуге на истом релевантном тржишту ужем од националног.

Лице које се поред делатности издавача медија, бави и дистрибуцијом медијских садржаја, дужно је да делатност издавача медија обавља преко повезаног правног лица.

Повезаним правним лицима у смислу овог закона сматрају се лица која су повезана тако да једно или више њих има могућност одлучујућег утицаја на вођење послова другог или других правних лица, а нарочито утицај који произилази из:

1) својства контролног (матичног) друштва, односно контролног члана или акционара, самостално или заједничким деловањем, по правилима о повезаним привредним друштвима у смислу закона којим се уређује положај привредних друштава;

2) својинских или других права на имовини или делу имовине другог правног лица;

3) уговора, споразума или из власничких права на хартијама од вредности;

4) потраживања, средстава обезбеђења или услова пословне праксе чији је титулар, односно које одређује контролно лице.

Лице из ст. 3 овог члана, дужно је да сачини и објави стандардну понуду за дистрибуцију медијских садржаја трећих издавача.

Министар надлежан за послове јавног информисања прописује минимални садржај и начин објављивања стандардне понуде из става 5. овог члана.”

Члан 59, став 2: заменити речи ”писану одлуку” речју ”обавештење”.

Након измене члана 59, став 2 требало би да гласи:

„Послодавац обавештење о распореду радног времена доставља запосленима најкасније 48 часова раније.“

Члан 60, став 2: заменити речи ”писану одлуку” речима ”писано обавештење”.

„Послодавац може о изменама распореда радног времена из става 1. овог члана обавестити запосленог усменим путем, а писано обавештење израдити у року од 24 часа.“

Члан 150, став 1 додати тачку 12: додати речи ”уколико не прибави податаке од надлежних тела (чланом 24, став 2 и 3)”

Након измене члана 150, став 1, тачка 12 требало би да гласи:

”Новчаном казном од 50.000 динара до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јавне власти:

- 1) ако не распише јавни конкурс за остваривање јавног интереса у области јавног информисања (члан 20. ст. 3. и 4.);
- 2) ако не објави све податке и документе везане за јавни конкурс или за евалуацију пројеката (чл. 20. став 7., 25. ст. 8. и 10., 26. став 10., 27. ст. 8. и 11. и члан 28. ст. 1. и 5.);
- 3) ако објави конкурс који не садржи елементе приписане законом (члан 21.);
- 4) ако пропише критеријуме који стављају у повољнији положај одређеног издавача медија прописивањем неоправданих критеријума (члан 23. став 10.);
- 5) ако супротно закону донесе одлуку о именовању комисије која врши оцену пројеката поднетих на конкурс (члан 25. ст. 3. – 6.);
- 6) ако не донесе одлуку о расподели средстава у року од 90 дана од дана закључења конкурса (члан 26. став 2.);
- 7) ако не сачини извештај о спроведеним конкурсима у текућој години (члан 27. став 8.);
- 8) ако не спроведе оцену реализације пројеката подржаних на конкурсима у току претходне календарске године (интерна евалуација) (члан 27. став 9.);
- 9) ако најмање једном у три године не ангажује стручна лица која ће за потребе органа који расписује конкурс спровести оцену реализације пројеката подржаних на конкурсима у току претходне календарске године (екстерна евалуација) (члан 27. став 10.);
- 10) ако не спроведе анализу потреба за медијским садржајима (члан 28.);
- 11) ако у року од 15 дана не достави Регистру податке о додели средстава (члан 47. 6.)
- 12) уколико не прибави податке од надлежних тела (члан 24, став 2 и 3)”

2. Образложење достављеног предлога

Члан 17, став 3: Сматрамо да је неопходно додатно прецизирати на шта се тачно односи појам интерни етички кодекс у медијима чији су оснивачи национални савети националних мањина те да тај документ не замењује Етички кодекс новинара Србије већ се тим документом додатно обезбеђује независност уређивачке политике од оснивача, те се прецизирају права и обавезе обе стране.

Члан 24, став 2: Постојећим предлогом штампани и онлајн медији који су признали надлежност Савета за штампу стављају се у неповољнији положај у односу на медије који то нису учинили јер ће Савет за штампу, доказ о придржавању професионалних и етичких стандарда моћи да даје само за ове медије. С обзиром да је придржавање професионалних и етичких стандарда предвиђено као критеријум при оцени пројеката, није јасно на који начин ће медији који нису признали надлежност Савета за штампу доказивати овај критеријум. Уколико законодавац пропише да се испуњеност овог критеријума, за штампане и онлајн медије, доказује подацима прибављеним од Савета за штампу, признавање његове надлежности од стране медија није ни неопходно. Такође, у овом случају не постоји ни дискриминација јер сваки медиј, под истим условима, може испунити овај критеријум. Ово би се могло посматрати и као афирмативна мера којом држава подстиче саморегулацију. Такође, сва евентуална решења која би оставила могућност за оснивање других саморегулаторних тела, обесмислила би овај критеријум јер би сваки медиј или група медија могли да оснивају своја саморегулаторна тела која би им издавала доказ да су се придржавали професионалних и етичких стандарда.

Члан 27, став 4: Јасна је интенција законодавца да осигура транспарентност и одговорност у управљању пројектима финансираним из буџета, међутим желимо указати на потенцијалне изазове и препреке које члан 27, став 4, представља за медије и друге организације које спроводе пројекте вредности преко 1.200.000 РСД. Члан 27, став 4, прописује да лице које има обавезу достављања извештаја о трошковима његове израде финансира из сопствених средстава. Овај захтев, ствара значајне финансијске и оперативне изазове за организације, посебно за медија које су често суочене са ограниченим буџетима. Ревизија пројеката, посебно оних већих, захтева ангажовање стручњака и ревизорских кућа, што представља значајан финансијски терет. Такође, уобичајена пракса код већине донатора и међународних организација јесте да се трошкови ревизије покривају из буџета пројекта уколико је правилима пројекта прописано да ће се ревизија радити након спроведеног пројекта, што омогућава организацијама да се фокусирају на примарну мисију пројекта без додатних финансијских оптерећења. Стога предлажемо да се члан 27, став 4, модификује тако да трошкови ревизије буду покривени из буџета пројекта, у складу са уобичајеном праксом и да се на тај начин олакша терет на медије и друге организације које спроводе пројекте. Ова измена ће омогућити организацијама да се фокусирају на квалитетну имплементацију пројеката без додатних финансијских и оперативних препрека.

Члан 36: Члан 36. став 1. нацрта закона о јавном информисању и медијима већ прописује да је медиј цивилног друштва онај који пружа услуге у јавном интересу. С обзиром на овакву формулацију, није потребно да медиј цивилног друштва буде ограничен само на производњу садржаја који је у складу са облашћу деловања издавача, све док садржај који производи представља медијски садржај од јавног интереса. Због тога је потребно обрисати став 3. овог члана. Такође медији цивилног

друштва уколико нису електронски медији не уживају никакву врсту бенефита, не користе јавно добро, а притом не остварују ни профит.

Члан 39, став 4 и члан 41, став 4: Одлука државе да приватизацијом медија изађе из медија, на овај начин се ставља ван снаге. Враћање државе у медије није предвиђено важећом Стратегијом развоја система јавног информисања. Никада није урађена анализа која би показала како би се враћање државе у медије одразило на медијско тржиште, као ни како би се одразило на плурализам јавног информисања.

Држава је донела стратешку одлуку још у претходној Медијској стратегији из 2011. године али и у стратегији из 2020. године да изађе из власништва медија. У Медијској стратегији из 2020. године се наводи у мери 2.3: “Смањен и учињен транспарентним утицај државе на медијском тржишту како би постојали једнаки тржишни услови за све медије”. Као показатељи успеха наведени су: усвојене измене регулативе ради стварања једнаких тржишних услова за све медије и број привредних друштава у којима држава има удео у оснивачким правима код издавача медија сведен на нулу. А као једна од активности је и окончање процеса приватизације издавача у јавном власништву, у циљу успостављања једнаке тржишне позиције медија и спречавања непримереног утицаја на уређивачку политику (медијска стратегија, стр. 54-56). На тај начин Влада је усвајањем ове стратегије јасно донела одлуку да изађе из власништва медија.

Сматрамо да је принципијелно спровођење унапред зацртане политике приоритет од кога Министарство не би смело да одступи.

Међутим, уколико Министарство не одустане од предлога да правна лица, осим оних која примају државну помоћ и оних која обављају делатност од општег интереса, могу убудуће да буду издавачи медија, сматрамо да је неопходно извршити одређена прецизирања у решењу у која је предложило Министарство.

Предложено решење не дефинише делатности од општег интереса, него се позива на законе “којима се уређује правни положај облика организовања који обављају делатност од општег интереса”. На овај начин, оставља се могућност да се изменама закона “којима се уређује правни положај облика организовања који обављају делатност од општег интереса” мења и круг лица који могу бити издавачи медија. Другим речима, изменама Закона о јавним предизећима круг лица која могу бити издавачи медија могао би бити у супротности са одредбама прописаних у Медијској стратегији (мера 2.3.).

Како би се избегла несигурност и могућност различитог тумачења предлажемо да се кровним законом уреди област примене и избегне могућност позивања на друге законе. Овим законом треба дефинисати делатности од општег интереса за потребе одређивања појма издавача медија, односно у смислу овог закона.

Члан 52, став 1: Допуном овог члана се прецизира да се не могу доделити суфинансирани пројекти издавачу односно произвођачу медијског садржаја уколико није уписан у одговарајући регистрат. Ова одредба ће омогућити да само и искључиво регистровани ентитети добијају државна средства, што је и суштина пројектно суфинансирања.

Члан 54, став 5 и 6: Овакво решење постигнуто је у оквиру радне групе и мислимо да су грешком пропуштене неке речи.

Члан 59. став 2 и члан 60 став 2: измењени су тако да буду у духу важећег Закона о раду, јер се у поменутом Закону користи израз „обавештење“, а не одлука. Природа новинарског посла је таква да до измена у распореду рада долази много чешће него у осталим делатностима и доношењем посебних одлука за све измене у распореду рада оптеретиле би пре свега уреднике који су такође део редакције, али су и одговорни за распоред рада осталих запослених те бисмо их на тај начин оптеретили додатним папиролошким пословима који их одвраћају од њиховог примарног посла, а то је информисање грађана истинито, објективно и благовремено.

Члан 150 став 1, тачка 12: Сматрамо да је неопходно увођење казнене одредбе, како би се иста у потпуности спровела када је реч о додели средстава. Досадашње искуство указује на то да органи власти нису увек тражили податке, тј да комисије нису спроводиле тренутно важећи правилник у потпуности.